

*Олійничук Р.П.,
доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,
к.ю.н., доцент,
Західноукраїнський національний університет
Горішна Анастасія Іванівна,
студентка групи ПД-32,
юридичного факультету,
Західноукраїнський національний університет*

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ РОЗШУКОВІ ДІЇ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку української держави особливого значення набуває питання забезпечення ефективної протидії злочинності. Умови воєнного стану, стрімкий розвиток інформаційних технологій та поява нових способів вчинення кримінальних правопорушень вимагають від правоохоронних органів застосування сучасних методів збору доказової інформації. Одним із таких інструментів є негласні слідчі (розшукові) дії.

Негласні слідчі (розшукові) дії займають важливе місце у кримінальному провадженні, оскільки дозволяють отримувати відомості про злочинну діяльність осіб у випадках, коли застосування відкритих способів розслідування є неефективним або неможливим. Відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України, НСРД являють собою різновид слідчих дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню.

Основною метою проведення негласних слідчих (розшукових) дій є отримання доказів щодо тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Найчастіше вони застосовуються під час розслідування корупційних злочинів, діяльності організованих злочинних груп, терористичних актів, незаконного обігу наркотичних засобів, торгівлі

людьми та кіберзлочинності. Саме завдяки використанню таких заходів правоохоронні органи мають можливість документувати протиправну діяльність осіб та встановлювати всі обставини вчинення кримінального правопорушення.

Серед найбільш поширених видів негласних слідчих (розшукових) дій слід виділити аудіо- та відеоконтроль особи, накладення арешту на кореспонденцію, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, спостереження за особою або місцем, контроль за вчиненням злочину, а також виконання спеціального завдання щодо розкриття діяльності організованої групи чи злочинної організації. Застосування зазначених заходів дає можливість отримати інформацію, яка в подальшому може бути використана як доказ у кримінальному провадженні.

Разом із тим проведення НСРД пов'язане з втручанням у сферу приватного життя людини. Конституція України гарантує кожному право на недоторканність приватного життя, таємницю листування, телефонних розмов та інших видів кореспонденції. Саме тому законодавством встановлено чіткий порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, який передбачає наявність відповідних підстав та судового контролю.

Важливу роль у забезпеченні законності проведення НСРД відіграє слідчий суддя. У більшості випадків проведення таких дій можливе лише на підставі його ухвали. Це сприяє дотриманню балансу між інтересами держави щодо боротьби зі злочинністю та необхідністю захисту прав і свобод людини. Крім того, результати негласних слідчих (розшукових) дій повинні бути належним чином задокументовані та відповідати вимогам допустимості доказів.

Аналіз практики діяльності правоохоронних органів свідчить про те, що НСРД є одним із найбільш ефективних засобів виявлення та припинення тяжких кримінальних правопорушень. Завдяки їх використанню вдається

отримати інформацію про підготовку злочинів, встановити місцезнаходження підозрюваних осіб, виявити співучасників та зафіксувати факти протиправної діяльності.

Водночас серед актуальних проблем застосування НСРД можна виділити ризики порушення прав людини, можливість перевищення службових повноважень окремими посадовими особами, а також необхідність удосконалення механізмів контролю за законністю проведення таких заходів. Вирішення зазначених проблем потребує подальшого вдосконалення кримінального процесуального законодавства та підвищення професійної підготовки працівників правоохоронних органів.

Отже, негласні слідчі (розшукові) дії є важливим елементом сучасного кримінального процесу та одним із ключових інструментів боротьби зі злочинністю. Їх ефективне застосування сприяє забезпеченню невідворотності кримінальної відповідальності та підвищенню результативності діяльності правоохоронних органів. Водночас використання таких заходів повинно здійснюватися виключно в межах закону та з дотриманням конституційних прав і свобод людини

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О. М. Кримінальний процес України : підручник. Харків : ХНУВС, 2023. 512 с.
2. Тertiшник В. М. Кримінальний процес України : підручник. Київ : Алерта, 2024. 768 с.
3. Шепітько В. Ю. Кримінальний процес : підручник. Харків : Право, 2023. 680 с.